

199 fős Országgyűlés

Az új parlamenti létszám megfelel az európai trendeknek és az alkotmányos követelményeknek

A 2014-ben felálló új, 199 fős Országgyűlésben a megváltozott választójogi szabályozás következtében egy képviselő átlagosan 50 ezer magyar állampolgárt, illetve 41 ezer választópolgárt fog képviselni. Ez majdnem pontosan tükrözi az EU-átlagot és összevetve egyes, Magyarországhoz hasonló népességgel rendelkező tagállamokkal, ideálisabban is illeszkedik az ország lakosságának nagyságához. A korábbi, jelenleg még hatályos rendszerben egy országgyűlési képviselő jóval kevesebb, hozzávetőlegesen 26 ezer állampolgárt és 21 ezer választópolgárt reprezentál – ez az arány jóval alatta marad az európai uniós államok összességében mért számtani középnek. Az Alapjogokért Központ által megvizsgált, az Országgyűlés létszámára vonatkozó szabályok megváltoztatásához alapvetően két ok vezetett: egyrészt, hogy 2010-ben alkotmánymódosítás mondta ki, hogy a parlament létszáma legfeljebb 200 fő lehet. Másrészt pedig az, hogy az Alkotmánybíróság 2005-ben először mulasztásos alkotmánysértést állapított meg az egyenlő választójog elvének sérelme miatt, majd mivel az Országgyűlés nem teljesítette jogalkotói feladatát, 2010-ben megsemmisítette az egyéni választókerületekre vonatkozó egyes jogszabályi rendelkezéseket. Ennek következtében „jogalkotási kényszerhelyzetbe” került az új Országgyűlés, mivel a megsemmisítés miatt nem volt hatályos jogszabály az egyéni választókerületek területére vonatkozóan. A törvényalkotó alapvetően eleget tett az Alkotmánybíróság határozatainak és új szabályozást alkotott, az Alapjogokért Központ azonban megfontolandónak tartja olyan részletszabályozás megalkotását, mely lehetőséget teremt egy konzultációs testület döntéselőkészítésbe történő bevonására a választókerületek határainak jövőbeni megváltoztatása során.

A hatályos szabályozás szerint a 2014-ben összeülő következő Országgyűlés létszáma 199 fő lesz, melyből 106 képviselőt országgyűlési egyéni választókerületből (OEVK), míg 93 képviselőt országos listáról választanak meg.¹ Bár igaz, hogy az OEVK-ban megválasztott képviselő és a választópolgár között „szorosabb” a kapcsolat, tekintettel arra, hogy az Alaptörvény szerint összességükben „az országgyűlési képviselők tevékenységüket a köz érdekében végzik”, az Alkotmánybíróság már korábban is kimondta, hogy általánosságban az országgyűlési képviselők a politikai közösség minden tagját képviselik.² Ennek megfelelően az is kimondható, hogy az Országgyűlés valamennyi, listás és egyéni ágról megválasztott képviselője valamennyi magyar állampolgárt képviseli – tekintet nélkül arra, hogy élt-e, vagy rendelkezik-e választójoggal.

Európai kitekintés

Az Alapjogokért Központ ebből kiindulva egyrészt azt vizsgálta, hogy az új, „199 képviselős” választójogi rendszerben egy parlamenti képviselő átlagosan hány állampolgárt és választópolgárt fog képviselni, továbbá azt, hogy ez a szám hogyan viszonyul a „386 képviselős” rendszerben tapasztaltakhoz, valamint a többi európai uniós tagállam parlamentjéhez. Az új, 199 fős Országgyűlésben egy képviselő átlagosan 50 ezer állampolgárt, illetve 41 ezer választópolgárt fog képviselni.³ 386 képviselővel számolva ugyanezek a számok 26 ezer és 21 ezer – azaz a létszámcsökkentésnek megfelelően egy képviselő átlagosan több állam- és választópolgárt fog képviselni a parlamentben 2014-től. Azonban ez a megnövelt „munkateher”

jobban illeszkedik az európai trendekhez, mint a korábbiak: az Európai Unió tagállamainak képviselőházaiban ugyanis egy képviselő átlagosan 51 ezer állampolgárt és 42 ezer választópolgárt képvisel – majdnem pontosan annyit, mint ahányat egy magyar képviselő fog az új rendszerben.⁴ Az „illeszkedés” szintén igaz azon egyes EU-s tagállamoknak az esetében, melyek Magyarországhoz közel hasonló népességgel bírnak: Ausztriában, Csehországban vagy Portugáliában is 200 fő körüli képviselőház működik.⁵ Ez alapján kijelenthető, hogy az új, csökkentett létszámú Országgyűlés ideálisabban viszonyul az ország valamivel kevesebb mint 10 milliós lakosságához.

Utóbbi állítást támasztja alá az inkább politikatudományi vizsgálódások során alkalmazott ún. „köbgyök-szabály”, melyről azonban érdemes itt is említést tenni. A szabály szerint – leegyszerűsítve – egy ország választókorú lakosságának számából vont köbgyök adja ki a parlamenti (képviseleti) képviselők ideális számát.⁶ Magyarország esetében ez – 8 142 665 fővel számolva – 201, azaz alig tér el a törvényben rögzített 199 főtől.

A hozzávetőlegesen 200 fős parlament persze nem előzmények nélküli a rendszerváltás utáni Magyarországon: a 2006-2010 közötti ciklusban az Alkotmányban – és az ennek kapcsán megalkotni tervezett új választójogi törvényben – rögzítették volna a 199 fős képviselői létszámot, a javaslatokat azonban az akkori Országgyűlés elutasította.⁷ A 2010-ben megalakult Országgyűlés ezen előzmények után fogadta el azt az alkotmánymódosítást, mely 200 főben maximalizálta a parlamenti képviselők számát, majd ezzel párhuzamosan kezdte el tárgyalni azt a törvényjavaslatot, mely előírta volna, hogy „az országgyűlési képviselők száma *százkilencvennyolc*”.⁸ A törvényhozás végül nem ezt, hanem egy 2011-ben benyújtott, „új” választójogi törvényt fogadott el, 199-ben határozva meg az összesen elnyerhető mandátumok számát.⁹ Bár az új választójogi törvény közjogi (eljárásjogi) érvényességét nem befolyásolja, szükséges megjegyezni, hogy az említett, elfogadott és a kihirdetéssel érvényessé vált alkotmánymódosítás sosem vált hatályossá. A módosítás ugyanis a vonatkozó rendelkezés hatályba léptetését külön törvényre (alkotmánymódosításra) utalta, amit azonban utóbb nem terjesztettek az Országgyűlés elé. A 200 fős „limit” alkotmányos rögzítése ugyanis nyilvánvalóan csak 2014-től válhatott volna hatályossá, időközben azonban új Alaptörvény lépett hatályba 2012. január 1-jével. Tehát bár a jogalkotó – alkotmányozó hatalmát gyakorolva – érvényes alkotmánymódosításban rögzítette a kisebb parlamentet, az erre vonatkozó rendelkezés sosem lépett hatályba, így a 199 fős parlamentet törvényi szinten tartalmazó jogszabály elfogadásakor, kihirdetésekor és hatályba lépésekor sem.¹⁰ Mindettől függetlenül a törvényhozó alkotmányos módon tett eleget – lentebb tárgyalandó – jogalkotói kötelezettségének, a létszámra vonatkozó szabályokat azonban első alkalommal az országgyűlési képviselőknek az „új” választójogi törvény hatálybalépését követő általános választásán kell alkalmazni.

Az Alkotmánybíróság döntései

Az Alkotmánybíróság két lényeges, 2005-ös, illetve 2010-es határozatában foglalkozott a választójog akkor hatályos anyagi jogi szabályaival, azon belül is kiemelten a választójog egyenlőségével, a választókerületek nagyságával és a szabályozás szintjével. A testület 2005-ben – tekintettel a közelgő országgyűlési választásokra is – még „csak” mulasztásos alkotmánysértést állapított meg a választójog ún.

horizontálistegyenlőségének sérelme miatt, tehát arra hivatkozva, hogy az egyes OEVK-kban leadott szavazatok súlya közötti eltérés ellentétes volt az Alkotmány általános és különös egyenlőségi szabályaival.¹¹ Mindezek után a törvényalkotó nem tett eleget a határozatban foglalt jogalkotási kötelezettségének és nem korrigálta a választójogi rendszer visszasságait, így az Alkotmánybíróság egy újabb, 2010-es határozatában – már nem is a választójog egyenlőségének követelményére, hanem a jogforrási szint alkotmányellenességére hivatkozva – megsemmisítette a vonatkozó választójogi szabályokat, köztük azt a minisztertanácsi (!) rendeletet, mely meghatározta az akkori, 176 OEVK pontos határát.¹² Bár mindkét határozat hangsúlyozta, hogy az alkotmányos keretek között az Országgyűlés széles döntési szabadsággal rendelkezik a választási rendszerre vonatkozó jogszabályok megalkotása kapcsán, a törvényhozás számára egyféle „kényszerhelyzet” alakult ki: mivel nem volt hatályos szabályozás az egyéni választókerületekkel szemben, ezért mindenképpen új, a határozatokban lefektetetteknek megfelelő, tehát törvényi szabályozást kellett alkotni. Törvényalkotási kötelezettségének az Országgyűlés a 2011-ben és 2013-ban elfogadott anyagi és eljárási választójogi törvényekkel tett eleget. Az Alkotmánybíróság döntései és az új szabályozás összefüggése kapcsán érdemes hangsúlyozni: bár széles döntési szabadságát elismerte, az Alkotmánybíróság arra nem kötelezte az Országgyűlést, hogy átfogó módon teljesen új választási rendszert alkosson – utóbbinak erre persze lehetősége volt. Másrészt pedig bár előírta a törvényi szabályozási szintet, azt nem, hogy a választókerületek határait kétharmados törvénybe kell foglalják – jöllehet, azt nem is tiltotta meg.

2005-ös határozatában az Alkotmánybíróság részletesen vizsgálta a választójog egyenlőségének elvét.¹³ Megállapította, hogy az Országgyűlés jogalkotói feladatának elmulasztásával alkotmányellenes helyzetet idézett elő, mivel nem teremtette meg az akkor hatályos Alkotmányban is lefektetett egyenlő választójog alapelvéből következő követelmények érvényesülését biztosító jogszabályi feltételeket.¹⁴ A döntés alapját képezte annak hangsúlyozása, hogy a választójog egyenlősége, mint speciális szabály valójában az Alkotmányban lefektetett, az emberi méltósághoz és a diszkriminációmentességhez való alapvető jogból, mint általános szabályból fakad. A választójog egyenlőségének ugyanakkor két „oldala” van: egyrészt a szavazatok vertikális egyenlősége, azaz azonos értéke, másrészt pedig horizontális egyenlősége, azaz azonos súlya. Míg előbbi követelmény kapcsán az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az kötelező jellegű (pl. plurális választójog tilalma, egy ember-egy szavazat elve), addig utóbbi kapcsán „csak” azt állapította meg, hogy „a szavazatok *lehetőleg* azonos súlyúak legyenek” és hogy „a szabályozás nem tehet *indokolatlan* különbséget a választópolgárok egyes csoportjai között”. Már csak demográfiai okokból is nyilvánvalóan lehetetlen a népesség vagy a választópolgárok számának alapján ugyanakkora választókerületeket alkotni, másrésztől lehetnek olyan indokok (pl. földrajzi, közigazgatási stb.), melyek alapját képezhetik a választókerületek közötti eltéréseknek. Emellett egy 2000-es döntésében az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy „az egyéni választókerületek eltérő nagysága, illetőleg az egy mandátum megszerzéséhez szükséges konkrét szavazatok száma miatt a választások után, a választási eredmények ismeretében természetesen nem lehet abszolút értelemben vett egyenlőség a szavazatok súlyában.”¹⁵

Az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként azt állapította meg, hogy egymáshoz viszonyítva az egyéni választókerületekben a választásra jogosultak száma *a lehető legkisebb mértékben* térjen el

egymástól. Az esetleges eltérés mértékének indokoltsága vagy indokolatlansága kapcsán azonban abszolút mértéket is meghatározott, amikor megállapította, hogy „ha az egyéni választókerületekben névjegyzékbe vett választópolgárok száma kétszeres eltérést mutat, ez olyan különbségtétel, mely ellentétes az Alkotmány általános egyenlőségi szabályaival”. Bár a testület a döntésben konkrétan nem utalt rá, gyakorlati példát lehetett találni az akár több mint kétszeres eltérésre is.¹⁶

Mivel a határozat alapján a választójog egyenlőségének elve alkotmányos szempontból sérült, a testület felhívta az Országgyűlést, hogy 2007. június 30-ig tegyen eleget a jogalkotói kötelességének és teremtsen meg a fenti követelmények érvényesülését biztosító jogszabályi feltételeket. A törvényalkotó ennek ellenére nem módosította a kifogásolt szabályozást, így alkotmányjogi panasz nyomán az Alkotmánybíróság 2010-ben újfent foglalkozott a választójogi szabályozással, azonban más alapon és eltérő szempontból – ugyanis 2005-ben a testület nem foglalt állást a szabályozás jogforrási szintjéről.¹⁷ Ennek alapján került megsemmisítésre az említett minisztertanácsi rendelet, mivel az abban foglaltak az akkori Alkotmány alapvető jogok törvényi szabályozását rögzítő bekezdéseibe ütköztek.¹⁸

A rendelet melléklete az országgyűlési egyéni választókerületek határainak körülírását tartalmazta. A testület határozatában kimondta, hogy az egyes választókerületek területének körülírása az egyéni jelöltekre leadható szavazatok súlyára gyakorolt meghatározó befolyásán keresztül az alapvető jog tartalmára is kiható összefüggésben áll a választójoggal. Ezért pedig az erre vonatkozó szabályozásra nem elegendő a végrehajtó hatalom által kibocsátott rendeleti szint. Az akkori Alkotmány (is) előírta, hogy „az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg”, valamint, hogy „az országgyűlési képviselők választásáról külön törvények rendelkeznek, amelyek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges”. Részint megismételve a 2005-ös határozatában foglaltakat, 2010-ben az Alkotmánybíróság – fenntartva, hogy az Országgyűlés széles döntési szabadsággal rendelkezik a választási szabályok megállapítása során – előírta, hogy a szabályozás mely elemeihez szükséges kétharmados törvényt hozni, illetve melyekhez elegendő az egyszerű többséggel elfogadott törvény is.

Kétharmados szabályozási tárgykörnek minősülnek az alábbiak:

- a választókerületek területének megállapításánál és módosításánál irányadó szempontok meghatározása;
- a választókerületek nagysága közötti megengedett eltérés mértékének rögzítése;
- az egyéni választókerületek területének időszakos felülvizsgálatát végző intézmény kijelölése;
- a felülvizsgálat idejének, rendjének és eljárásának szabályozása;
- a felülvizsgálat során, a kiegyensúlyozottság és elfogultatlanság követelményeit biztosító törvényi garanciák előírása.

Amennyiben e garanciákat a jogalkotó kétharmados törvényben szabályozza, akkor az Alkotmánybíróság szerint a konkrét egyéni választókerületi határok rögzítéséhez elegendő az egyszerű többséggel elfogadott törvény.

A fenti tárgykörökből különösen az első két pont tekintetében új szabályozás született az országgyűlési képviselők választásáról szóló új törvénnyel, melynek melléklete tartalmazza az újonnan kialakított, a választójog egyenlőségének súlya szempontjából is kiegyensúlyozott választókerületek területi körülhatárolását.¹⁹ Az új szabályozás nem csak a választójog egyenlőségének szempontjából oldotta fel az alkotmányértő állapotot, hanem a jogforrási hierarchiába illeszkedése is megfelel az alkotmányos követelményeknek. Az OEVK-k határainak időszakos felülvizsgálatára az Országgyűlésnek van hatásköre abban az esetben, ha az egyéni választókerület választópolgárainak száma az egyéni választókerületek választásra jogosultjainak országos számtani átlagától 20 százaléknál nagyobb mértékben tér el (mindemellett főszabályként az eltérés mértéke legfeljebb 15 százalék lehet).

Fentiek alapján több megállapítást is lehet tenni. Egyrészt, hogy a 2005 óta fennálló mulasztásos alkotmányértés, valamint a 2010-es megsemmisítő határozat miatt az Országgyűlés „jogalkotási kényszerhelyzetben” volt, ha alkotmányos alapokat akart garantálni a következő országgyűlési választásokra. Másrészt az is igaz, hogy az alkotmányos alapok megteremtésének követelménye automatikusan nem kellett volna, hogy maga után vonja teljesen új, „kétharmados” anyagi és eljárásjogi szabályok megalkotását. Sőt, az Alkotmánybíróság azt mondta ki, hogy bár a keretrendszer és garanciákat szükséges kétharmados törvényekben szabályozni, az egyes OEVK-határok megállapítására elegendő az egyszerű többséggel elfogadott törvény is. Ennek kapcsán viszont ki kell emelni az Alkotmánybíróság azon megállapítását is, mely rögzíti, hogy az Országgyűlés az alkotmányos keretek között ezen törvényhozási területen (is) széles döntési jogkörrel rendelkezik.

Fontos hangsúlyozni, hogy a korábbi szabályozással ellentétben a hatályos szabályozás pontos előírásokat tartalmaz arra nézve, hogy milyen esetben és milyen módon szükséges korrigálni az OEVK-k közötti eltéréseket jelentős demográfiai változások esetén. Itt az Országgyűlés tekintettel volt a „Velencei Bizottság” korábbi ajánlására, amely rögzített mértéket irányzott elő, milyen százalékos eltérés esetén lehet szükséges módosítani a választókerületi határokat.²⁰ Mindazonáltal e testület jelentése és közvetett módon az Alkotmánybíróság határozata is tartalmaz utalást arra, hogy a felülvizsgálat során kívánatos egy többségében független személyekből álló bizottság véleményének meghallgatása, illetve ilyen intézmény kijelölése.

Ebből következően az Alapjogokért Központ arra a megállapításra jutott, hogy bár az OEVK-határok kétharmados szabályozási szintje alapvetően és tipikus helyzetben maga után vonja a konszenzuskényszer esetleges változtatási szándék esetén, a törvényhozó számára megfontolandó olyan részletszabályok kialakítása, mely a döntés-előkészítésbe valamilyen formában egy „külső” tanácsadó testületet is bevon.

Egy képviselőházi képviselőre jutó állam- és választópolgárok száma az EU tagállamaiban

Tagállam	Népesség (fő)	Szavazókorú népesség (fő)	Képviselőház tagjainak száma (fő)	Egy képviselőre jutó állampolgárok száma (fő)	Egy képviselőre jutó választópolgárok száma (fő)
Ausztria	8 221 646	6 900 061	183	44 927	37 705
Belgium	10 423 493	7 430 428	150	69 490	49 536
Bulgária	7 282 041	6 084 873	240	30 342	25 354
Ciprus	1 120 489	885 905	56	20 009	15 820
Csehország	10 201 707	8 466 396	200	51 009	42 332
Dánia	5 529 888	4 374 759	179	30 893	24 440
Egyesült Királyság	62 348 447	49 116 522	650	95 921	75 564
Észtország	1 282 963	1 046 458	101	12 703	10 361
Finnország	5 259 250	4 218 256	200	26 296	21 091
Franciaország	65 630 692	51 979 508	577	113 745	90 086
Görögország	10 767 827	8 963 093	300	35 893	29 877
Hollandia	16 730 632	13 276 313	150	111 538	88 509
Horvátország	4 483 804	3 691 302	151	29 694	24 446
Írország	4 670 976	3 516 795	166	28 138	21 186
Lengyelország	37 748 288	31 002 361	460	82 061	67 396
Lettország	2 074 605	1 730 922	100	20 746	17 309
Litvánia	2 986 065	2 452 753	141	21 178	17 395
Luxemburg	537 000	382 589	60	8 950	6 376
Magyarország	9 937 628	8 142 665	199	49 938	40 918
Málta	409 836	337 540	69	5 940	4 892
Németország	81 147 265	67 068 214	631	128 601	106 289
Olaszország	61 482 297	51 620 536	630	97 591	81 937
Portugália	11 858 764	9 811 074	230	51 560	42 657
Románia	21 848 504	17 974 764	412	53 030	43 628
Spanyolország	47 021 031	38 995 155	350	134 346	111 415
Svédország	9 074 055	7 296 284	349	26 000	20 906
Szlovákia	5 483 088	4 488 381	150	36 554	29 923
Szlovénia	2 000 092	1 674 170	90	22 223	18 602
Átlag:				51 404	41 641

Forrás:

Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa (www.ksh.hu)

International Idea Institute (www.idea.int)

CIA The World Factbook (www.cia.gov)

¹ Az országgyűlési képviselők választásáról 2011. évi CCIII. törvény (Vjt.) 3.§ (1)-(2). Ehhez még hozzá szükséges tenni, hogy a választási törvény értelmében az országos listán megszerezhető mandátumok számát csökkenteni kell a kiosztott kedvezményes mandátumok számával. Vjt. 16.§ e)

² Magyarország Alaptörvénye 4. cikk (1) 22/2005. (VI. 17.) AB határozat

³ A számításoknál a KSH 2011-ben végzett népszámlálási adatait vettük figyelembe. Ez alapján Magyarország lakossága 9 937 628 fő, a 18 éves vagy annál idősebb korosztály 8 142 665 főt tett ki. Ha előbbi adathoz hozzávesszük még a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLIV. törvény („kedvezményes honosítás”) alapján magyar állampolgárságot szerettek, az sem módosítja érdemben az átlagokat. Az így magyar állampolgárságot elnyertek száma 2013. decemberében érte el az 500 ezer főt, a választásokig ez várhatóan 550 000-re emelkedhet. Az ennek megfelelően kalkulált átlagszám így alig 3ezzerrel, 52 ezerre (52 702) növekszik a csak a Magyarországon élő magyar állampolgárokkal kalkulált 50 ezres (49 938) átlagszámhoz képest. Jelen elemzésben azonban a határon túli, illetve a nemzetiségi listára leadható voksok hatásaival részletesen nem foglalkozunk.

⁴ Az EU-s „átlag” alapján egy képviselő 51 414 állampolgárt és 40 931 választópolgárt képvisel. A szórás természetesen nagy. Magyarorszáéhoz hasonló arányokkal rendelkezik a hazánkhoz közel azonos népességgel bíró Ausztria, Csehország és Portugália, de Románia is. A nagyobb tagállamok felé haladva (Franciaország, Németország) az egy képviselőre jutó állam- és választópolgárok létszáma növekszik, míg a kisebbeknél (Ciprus, Észtország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Szlovénia) csökken. Részletesen lásd a mellékelt táblázatot.

⁵ Természetesen szükséges megemlíteni, hogy kb. 10 milliós népességgel rendelkező országok közül Belgiumban még kisebb, Görögországban és Svédországban viszont nagyobb képviselőház működik.

⁶ A módszert az észt ReinTaagapera dolgozta ki az 1970-es években egy, a századelőn megkonstruált brit formula alapján (ld. ReinTaagapera: The Size of National Assemblies. In: Social Science Research, 1972.Vol. 1, Issue 4, 385-401. pp.). A módszer, bár különböző formákban, de Magyarországon is elterjedt a szakirodalomban.

Ld. Mennyi az annyi? Parlamenti létszámok a világban. Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet, 2009. március 06.

<http://www.median.hu/object.224ea400-9769-4e97-9940-48f573302525.ivy>

Az új magyar választási rendszer, Századvég Alapítvány 2013. augusztus 05.

<http://www.szazadveg.hu/files/hirek/az-uj-magyar-valasztasi-rendszerSzazadveg-tanulmany130802.pdf>

Megrajzolt választások, IDEA Intézet 2011. november 30.

http://www.ideaintezet.hu/sites/default/files/megrajzolt_valasztasok_IDEA.pdf

⁷ A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló T/9080 sz. törvényjavaslat

<http://www.parlament.hu/irom38/09080/09080.pdf>

Az országgyűlési képviselők választásáról T/9081. sz. törvényjavaslat

<http://www.parlament.hu/irom38/09081/09081.pdf>

⁸ Az országgyűlési képviselők választásáról T/18 sz. törvényjavaslat 4.§ (1)

<http://www.parlament.hu/irom39/00018/00018.pdf>

⁹ Az Alkotmány 2010. május 25-i módosítása

<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk10085.pdf>

¹⁰ Az új Alaptörvény hatálybalépésével természetesen a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. törvény hatályát veszítette. Ezt először Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései mondták ki [31.cikk (3)], majd az Ár. alkotmánybírósági megsemmisítése után – bár az AB határozat nem érintette az Ár. vonatkozó, záró rendelkezéseit – azt Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása „újra” hatályon kívül helyezte. A negyedik módosítás hatályon kívül helyezte az Ár. akkor még hatályban lévő rendelkezéseit, azzal, hogy azoknak a korábbi joghatásait – így az Alkotmány hatályon kívül helyezését is – fenntartotta.

¹¹ 22/2005. (VI. 17.) AB határozat

¹² 2/1990. (I. 11.) MT rendelet. Ennél a pontnál szükséges megjegyezni, hogy mivel a végrehajtó hatalom alkotta jogszabályról volt szó, azt a kormány bármikor módosíthatta volna, hogy (részben) eleget tegyen az alkotmánybírósági döntésekben foglaltaknak.

¹³ 22/2005. (VI. 17.) AB határozat <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/E7E5977153156767C1257ADA00525790?OpenDocument>

¹⁴ Fontos kiemelni, hogy az Alkotmánybíróság határozatában megállapította, hogy a választójog egyenlőségének elve túlmutat a választópolgárok egyenlőségén mivel – mint arra korábban már utaltunk – az országgyűlési képviselők a politikai közösség minden tagját képviselik. A testület abból indult ki, hogy a választójoggal rendelkező magyar állampolgárok aránya a teljes lakossághoz mérve érdemben nem tér el egymástól az ország különböző területein, ezért a választójog egyenlőségét a választójoggal rendelkező polgárok tekintetében értelmezte.

¹⁵ 33/2000. (X. 20.) AB határozat

¹⁶ 2006-ban Veszprém egye 06. számú egyéni választókerületében a választásra jogosultak száma 27 036 fő volt, míg Pest megye 10. számú egyéni választókerületében 61 820, a Pest megye 12. számúban 66 784, Pest megye 04. számúban pedig 67 070 . ld. www.valasztas.hu

¹⁷ 193/2010. (XII. 8.) AB határozat

¹⁸ A fentebb már említett minisztertanácsi rendeleten kívül az AB megsemmisítette az annak kiadására feljogosító, a korábbi Ve-ben és a Vjt-ben foglalt §-okat is.

¹⁹ Az OEVK-k kialakításának, ill. határai felülvizsgálatának szabályaira ld. Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény 4.§ (2), (3), valamint (4)-(6), (8), (9) bekezdéseit

²⁰ Opinion no. 190/2002 - Code of Good Practice in Electoral Matters. Strasbourg, 23 May 2003

[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2002\)023rev.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2002)023rev.aspx)